

Kde domov můj?

Voda hučí po lučinách,
bory šumí po skalínách,
v sadě skví se jara květ,
zemský ráj to na pohled!
A to jest ta krásná země,
země česká - domov můj!

Fidlo - židlo - židlovačka,
povídáčka,
vády pračka,
naše veselost,
zdarma všeho dost.

Jede panák jede,

pannu sebou veze,
s patou jede
s patou roztrhanou,
pannu veze
pannu oškubanou.
Jede, jede, jede!
Jede! Bravo!
Trará, Trará! Jede!

Ptá se panák žida,
zač je hadrů míra,
že by prodal kabát,
sukni, vestu,
aby našel s pannou
k pivu cestu!

K pivu, k pivu, k pivu!

Kde domov můj?

V kraji znáš-li bohumilém
duše útlé v těle čilém,
mysl jasnou, vznik a zdar,
a tu sílu, vzdoru zmar,
To je Čechů slavné plémě
mezi Čechy - domov můj!

Staří Pražané

fidlovačku slavívali
slavívali,
z korbele si nahýbali,
nahýbali,
statní Pražané.

Staří Pražané,
vousy měli,
kordy měli,
kordy měli,
nad ženami
pilně bděli,
pilně bděli,
chytří Pražané!

Publiku veleváženému
na vědomost se dává, že opět po letech
koná se slavnost staropražská

FIDLOVAČKA

To je láska - to je,
srdce tvé a moje,
břícho prázdné
a ty kapsy mělké,
to je haha
- potěšení velké

To je! To je! To je!

tradičně zvaná

cechem ševcovským dle
pokynů pánů Josefa Kajetána Tyla
a Františka Škroupa sestavená.

Staří Pražané,
český jazyk milovali,
milovali,
staré zvyky slavívali
slavívali,
hodní Pražané!
Hejchuchul!
Fidlovačka jede!
Trará, trará!

Sešlost se uskutečňuje ku oslavě
Roku české hudby a uplynulých sto a šedesáti
let od prvního zahrání
divadla v Úpici.

Zazní píseň „Kde domov můj“,
jež letos sto a padesát let věku
svého oslaví.

Úpice • Divadlo Aloise Jiráka
21. dubna 1984 •

Ještě máme v živé paměti rok 1983, který byl věnován českému divadlu. Ještě doznívají dojmů z cesty naší kočovné divadelní společnosti s mirovým poselstvím k základním kamenům Národního divadla u příležitosti 115. výročí jejich založení a ještě stále myslíme na překrásné okamžiky znovutevření rekonstruované historické budovy Národního divadla - a již tu máme neméně slavný rok 1984 -

ROK ČESKÉ HUDBY

Divadlo s muzikou má k sobě víc než blízko a tak je zcela samozřejmé, že do letošního programové skladby úpíckého divadla byl zařazen titul, který výrazně přispívá k oslavě české hudby a znovu, jako v lonském roce, pochází z bohaté pokladnice naší klasické dramatické literatury.

Konkrétní volbu významně ovlivnila podivuhodná, téměř symbolická skutečnost. V letošním roce uplyne právě sto padesát let od chvíle, kdy Josef Kajetán Tyl a František Skroup napsali a uvedli svou "FIDLOVAČKU".

Jejich uvědomělý, umělecky ztvárněný národní a politický program zasahuje podivuhodně i naši současnost. Zápas o sociální a národní spravedlnost, vyjádřený mimo jiné i písní "Kde domov můj", znamená v kontextu Roku české hudby hluboké revoluční tradice českého divadla, české hudby, české kultury.

Pro naše divadlo má návrat k "Fidlovačce" ještě další význam. Vždyť je to hra formující soubor, doprovázející jej ve chvílích vzpomínek a návratů rodáků a vždy aktuálně hovořící k současnosti. Tak tomu bylo v roce 1934 (režie J. Smutný), v roce 1964 (režie J. Machatý) a tak tomu je i v roce 1984.

A z těchto pohledů není náhodná souvislost mezi 160. výročí vzniku divadla v Úpici, 150. výročí prvního uvedení "Fidlovačky" a Rokem české hudby.

FIDLOVAČKA

aneb
Žádný hněv a žádná rvačka

úprava textu Jan Císarš
úprava hudby Bohumil Truneček
režie Antonín Navrátil J.h.
asistent Vladimír Hetflejš
režie
scéna Irena Vylíčilová
Jana Hejnová
předst. řídí Milena Pletánková
rekvizity Věra Husáková
technika Stanislav Kábrt
Josef Kult
Václav Smutný

prolog Jiřina Dobešová
Jaroslav Jörka
Kroutil Květoslav Matyska
Jeník Ivan Pospíšil
Mastilková Blanka Vylíčilová
Lidunka Irena Vylíčilová
Cibulcovi Soná Rozumová
Dudek Jaroslav Jebousek
Hvězdoleský Pavel Švorčík
Hubínek Zdeněk Dietrich
Klinkáčková Jana Kynlová
Kozelka Jaroslav Karlík
Andreas Jaroslav Kadaník
Margarethe Jana Hejnová
Živeles Milan Kynl
Mareš Jaroslav Hofman
dívče Petra Hetflejšová
muzikanti Bohumil Truneček
Jaroslav Hánl
Vladimír Hudeček
Václav Klimeš
Josef Semerák
František Vít

dále hrají: Jarmila Flidrová,
Josef Krejza, Milena Kynlová,
Josef Müller, Jana Pokorná, Jana Rejdáková, Míla Richterová,
Hana Pospíšilová, Josef Strnad,
Jaroslava Rezníčková.

Kulturní klub ROH v Úpici

Dramatický odbor Alois Jirásek,
nositel Ceny Ant. Zápotockého

Zvykli jsme si na dva od sebe neoddělitelné pojmy: Tyl a divadlo, Tyl a vznik našeho skutečného, novodobého divadla. Snad v žádném jiném oboru umělecké tvorby neměl u nás jedinec tak rozhodující význam, jako právě u dramatu

JOSEF KAJETÁN TYL

"Fidlovačka" byla jeho dílem prvním (autorovi bylo 26 let) a při své premiéře neuspěla. Dočkala se pouze jediné, slabě navštěvené reprízy. Příčinu udal záhy po premiéře sám Tyl v Květech, kde označil hru za přehlasťastý a předčasně přišlý plod. Kritika nepřijala drsný Tylův pohled do pražského života. Přišel se jejich kritériím. Byl oceněn dramatikův talent, některé jednotlivosti a Skroupova hudba.

Divadlo se však Tyl upsal nejen jako dramatik. Určovalo celou jeho životní dráhu, jemu obětoval své zdraví. Z pražských studií za ním utekl k mistru české veselohry Klicperovi do Hradce Králové. Usiloval o divadlo, které je "životem a jde zase do života", měl na zřeteli divadlo v nejkrásnějším smyslu lidové, tj. srozumitelné, ideově silné, burcující, pokrokové a přitom umělecky vynikající.

V době, kdy slovo pronesené k množství posluchačů, promluvené jeho jazykem i v jeho duchu, skutečně zapalovalo a mělo přímo materiální sílu, vystoupil tento nadšenec, aby splnil svou úlohu. Poznal, že doba je přímo nabitá základními společenskými rozpory - křiklavými rozdíly sociálními i vyhraněnými vztahy národnostními. Celá česká společnost to cítila - Tyl to vyslovil.

Nejvýznamnější díla:

Paličova dcera 1847
Kutnohorskí havíři 1847
Strakonický dudák 1847
Jan Hus 1848
Tvrdohlavá žena 1849
Lesní panna 1850

Josef Kajetán Tyl
x 4. 2. 1808 + 11. 7. 1856

Kdysi vznikl mezi pražskými ševci jakýsi spor. Srotili se na louce v Nuslích a bouřlivě usilovali o jeho vyřešení. Na památku této události uspořádali příští rok na téže místě slavnost s hudbou a tancem, kterou pak každoročně na velikonoce opakovali a podle nástroje na hlazení kůže jí dali název Fidlovačka.

Jak rostlo město, louka postupně mizela. Přemístil slavnost jinam se však nepodařilo. Dodnes však můžeme nalézt v Nuslích ulici Na Fidlovačce, jako památku na nejživější a nejlidovější staropražskou pout.

Z HISTORIE

Původní Tylův text hry byl dnes pro přílišné používání německých slov málo srozumitelný. Některé postavy mluvily výhradně německy. To je i jeden z důvodů současných textových úprav.

Jak se tedy v Praze tenkrát mluvilo:

koperteka	slátanina
Verflucht!	Proklatě!
Corpo di dio!	Tělo boží!
Respekt cu melden!	Má úcta!
mamzel	slečna
Krist ti Gott!	Pozdrav Bůh!
šlajer	závoj
štafle	stupen
impertinence	drzost
basetl	violoncello
infám	hanebný
Holti mau!	Držte hubu!

Program vydal Kulturní klub ROH v Úpici k 1. premiéře 160. sezony dne 21.4.1984. Text Vladimír Hetflejš, výtvarník Miroslav Volný, redakce Klub pracovníků ROH Trutnov, tisk Vega-sport Velké Svatonovice.

160 LET DIVADLA * — V ÚPICI — *

Roku 1807 si najal loutkář Josef Vida v Úpici Na podměstí hostinec čp. 185 a začal uvádět své komedie. Doklad o založení ochotnického divadla se nedochoval, ale v divadelní knihovně je uložena hra F. J. Raymana "Vyhnané panství", psaná rukou Jana Záruby a označená letopočtem 1824.

"Mladík, tehdy dvacetiletý, zapůjčil na zřízení Ochotnického divadla v Úpici dvacet zlatých".

Tak začíná stošedesátiletá historie mnoha generací členů, předsedů, režisérů, herců, techniků, výtvarníků a dalších profesí, které u divadla vždycky musí být. Začíná historie stovek představení a tisíců zkoušek, divadelních slavností, ochotnických bálů, ale také stavby divadelní budovy a především zápasů o tu neaktuálnější výpravu. Vždyť divadlo je ze všech umění nejsoučasnější, vyjadřuje se vždy v jediném okamžiku a je neopakovatelné.

Ani se nechce věřit, že uplynulo již deset let od posledního setkání nad kronikou úpíckého divadla, od slavnostního představení Strakonického dudáka, od vydání památné publikace a od založení Festivalu současné divadelní tvorby. Tak rychle uplynula léta, která byla nesporně dobou nejintenzivnější a neplodnější práce.

Neměli jsme mnohdy čas ani se rozloučit nebo přivítat nového člena. Nebyl čas zapast do kroniky a srovnat fotografie. Nebyl čas řádně se zamyslet nebo možná i jeden druhému pomoci. Byla to léta přestavby budovy, uplatňování tvrdých požadavků na soudnou divadlo, širokých kontaktů s divadelním světem i nesčetných zájezdů a festivalů.

Program vytyčený před deseti lety byl vrchovaně splněn.

A za to chceme všem, kteří se o to zasloužili, upřímně poděkovat.